

TISKOVÁ ZPRÁVA

V Kraji Vysočina přibýly tři nové kulturní památky

Telč, 3. dubna 2019

Klasicistní vesnické zemědělské stavení v Mysliboři na Jihlavsku, židovské kondominium ve Velkém Meziříčí a objekt s pozůstatky parkánové bašty v Pelhřimově byly v prvním čtvrtletí roku 2019 prohlášeny za kulturní památky.

Tradiční venkovská usedlost je situována na jižní straně návsi **obce Mysliboř** v okrese Jihlava. Autenticky dochované obytné - hospodářské stavení poznamenané naprostým minimem pozdějších modernizačních zásahů představuje mimořádně cennou ukázkou lidového stavitelství regionálního typu zděného venkovského stavení. Dům vyzděný převážně z kamenného a smíšeného zdiva s klasicistně upraveným štítovým průčelím ukrývá mimo jiné černou kuchyni, dvoje kachlová kamna či pec. Cenné jsou kromě dispozičního uspořádání i konstrukce a prvky (zejména klenby, niky, kondenzační kanálky, podlahy atd.) či původní výplně otvorů. Intaktně zchovalé venkovské stavení doplňují ohradní zdi s bránou a brankou vymezující uzavřený dvůr se zchovalou terénní úpravou. K domu přináležejí také tradiční předzahrádka a záhumenicová zahrada.

„Vlivem modernizačních úprav se obdobné stavby dochovaly v této míře autenticity zcela mimořádně a v památkovém fondu našeho regionu výrazně chybí. Z toho důvodu lze toto venkovské stavení, v němž prakticky od poloviny 19. století nedošlo k žádné výraznější nevhodné rekonstrukci, přestavbě nebo změně, označit za opravdový unikát dokumentující lidové stavitelství své doby v našem regionu“, konstatuje ředitel územního odborného pracoviště Národního památkového ústavu v Telči Pavel Macků.

Dům č. p. 1156 patří k nejstarší zástavbě bývalé židovské čtvrti **ve Velkém Meziříčí**. Je stavebně propojený s **domem č. p. 1152**, s nímž v minulosti tvořil jeden celek. Organicky srostlý domovní komplex fungující na principu kondominia se nachází v ulici Novosady, v místě, kde bylo soustředěno správní a náboženské centrum židovské obce. Celé kondominium svým hmotovým a půdorysným řešením tvoří nedílnou součást urbanistické struktury historického jádra města a dotváří celkový charakter Městské památkové zóny Velké Meziříčí.

„Objekt se složitým stavebním vývojem sahajícím přinejmenším do období renesance představuje hodnotný doklad způsobu života a uměleckého projevu židovské komunity“, dodává Macků.

Zajímavým a pro židovské obydlí typickým jevem je funkční a stavební provázanost obou domů, které dodnes sdílí společný vstup i dispoziční schéma. Přestože vnější podobu domů negativně ovlivnily stavební úpravy v 1. polovině 20. století, hmota a dispoziční rozvržení zejména u domu č. p. 1156 zůstaly zachovány v mimořádně autentickém stavu včetně vnitřních prostor, s množstvím historických konstrukcí a řemeslných prvků pocházejících převážně z období baroka a klasicismu. Mezi nejhodnotnější konstrukce patří mimo jiné různorodé klenby, kamenné schodiště, vestavěné niky či mohutné komínové těleso s pecí. V domě se zachovala řada autentických řemeslných prvků a materiálů. V jednom z domů byla nalezena i cenná interiérová výmalba.

Kondominium představuje formu spoluvlastnictví nemovitosti typickou zejména pro židovské domy, u kterých docházelo k reálnému vertikálnímu i horizontálnímu majetkovému dělení. Ke vzniku tzv. kondominií přispěl i zákaz rozšiřování plochy židovských čtvrtí, díky čemuž docházelo k zahušťování zástavby, a též skutečnost, že každý dospělý muž žádající o sňatek musel být vlastníkem nemovitosti. Tou mohla být i jediná místnost.

Patrový objekt s pozůstatky bývalé městské bašty v ulici Příkopy v Pelhřimově se nachází na území městské památkové rezervace v těsném sousedství městského opevnění. Stavba je postavena přímo na parkánové baště, která je součástí kulturní památky „městské opevnění“ a půdorysně se propisuje v půlkruhovém tvaru směrem do ulice Příkopy. Objekt je funkčně a stavebně propojen se sousedním bývalým hostincem Stará pošta, který byl ve třetím čtvrtletí roku 2018 prohlášen za kulturní památku.

„Navenek poměrně nenápadná stavba v sobě pohlcuje pozůstatky bašty, které lze identifikovat v půlkruhovém tvaru nároží stavby. Je zároveň dokladem historického vývoje městského opevnění a jeho zakomponování do rozrůstající se zástavby“, upřesnil Macků. Navzdory nevhodným úpravám se v objektu s polozapuštěným klenutým suterénem dochovalo několik autentických okenních výplní a velký historizující sál s bohatou štukovou výzdobou.

Bývalý hostinec Stará pošta v ulici Příkopy v Pelhřimově byl ve třetím čtvrtletí roku 2018 prohlášen za kulturní památku. V jádru pravděpodobně barokní objekt Staré pošty stojí v těsné blízkosti městského opevnění a je funkčně a stavebně propojený s objektem postaveným přímo na baště parkánové hradby. Klenuté přízemí ukrývá pozůstatky šablonové výmalby zřejmě z první poloviny 19. století. Horní plochostropé patro je doplněno v regionu méně obvyklou dřevěnou pavlačí. V domě se i přes pozdější úpravy dochovala řada původních konstrukcí a hodnotných prvků, zejména pak některé historické okenní a dveřní výplně.

Kromě 2979 nemovitých kulturních památek, z toho 16 národních kulturních památek, se na území Kraje Vysočina nacházejí 3 městské a 3 vesnické památkové rezervace, 22 městských a 5 vesnických památkových zón a 1 krajinná památková zóna. Na Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO jsou zapsány: Telč - historické jádro města, Zelená hora - poutní kostel sv. Jana Nepomuckého, Třebíč - soubor židovské čtvrti, židovského hřbitova a baziliky sv. Prokopa, což znamená, že Kraj Vysočina se může pyšnit nejvyšším počtem památek UNESCO v rámci ČR (celkem 3).

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Telči, je jedním ze čtrnácti krajských pracovišť NPÚ. Jeho úkolem je naplňovat v Kraji Vysočina poslání odborné instituce památkové péče dané zákonem o státní památkové péči, např. zpracovávat odborné podklady pro rozhodnutí výkonných orgánů, poskytovat konzultace a odbornou pomoc vlastníkům kulturních památek při jejich obnovách a sledovat stav památkového fondu na území kraje. Pracoviště v Telči také zpracovává návrhy na prohlášení věcí či objektů za kulturní památky a podílí se následně na jejich evidenci. Spravuje dokumentační sbírky plánů, fotografií a dalších odborných podkladů ke kulturním památkám, vede veřejně přístupnou knihovnu, vydává sborník Památky Vysočiny, organizuje cyklus přednášek Rodinné stříbro – Památky kolem nás a provádí archeologické průzkumy.

Kontakt:

Ing. Marie Fuňáková, referát evidence nemovitých památek, mobil: 778 750 068, e-mail:

funakova.marie@npu.cz

Ilona Ampapová, prezentace a práce s veřejností, NPÚ ÚOP v Telči, mobil: 724 663 511, e-mail:

ampapova.ilona@npu.cz
